

KURIER WILEŃSKI

DZIENNIK Niezależny

Rok założenia 1840

nr 206 (12989)

Wtorek, 22 października 1996 r.

cena 90 ct

Wybory - 96

Wszyscy narzekali na system wyborczy

Trzeba przyznać, iż wyborom do Sejmu w ubiegłą niedzielę nie sprzyjała całkiem pogodna, jak i niezwykle skomplikowany system wyborczy. Choć w mass mediach przed wyborami było dość dużo informacji na temat trybu głosowania, to jednak częstokroć byliśmy świadkami scen, gdy po otrzymaniu czterech kart do głosowania niektórzy wyborcy wpadali wręcz w panikę. Dotyczyło to przede wszystkim osób w podeszłym wieku i słabo znających język państwowy. Szczególnie rzucało się to w oczy w tych obwodach wyborczych, zamieszkałych głównie przez mniejszości narodowe. Odwiedziliśmy jeden z takich obwodów — a mówiąc dokładniej 446 obwód wyborczy, należący do okręgu numer 10 w Nowej Wilejce. Na pytanie, jak przebiegały wybory, obserwatorzy odpowiedzieli, że żadnych naruszeń nie zanotowali, przynajmniej, iż system głosowania jest zbyt skomplikowany.

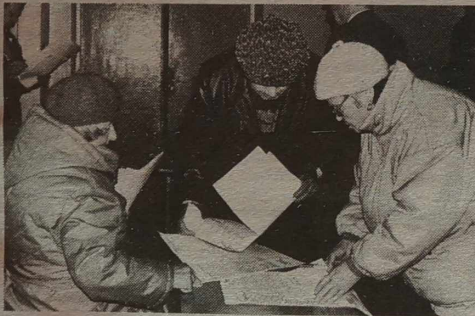
W lokalu wyborczym było dość tłoczno, a to dlatego, jak tłumaczyli członkowie komisji wyborczej, że w pobliskim kościele akurat skończyła się Msza święta. Nic więc dziwnego, że przy urnie wyborczej ludzie ustawiali się całymi rodzinami, rodzinne narady odbywały się też nad kartami wyborczymi. W gorszej sytuacji byli samotni starszuszki. Nawet ci, którzy dokładnie wiedzieli, na kogo chcą głosować, mieli problemy z odnalezieniem na kartach swoich kandydatów, a co dopiero mówić o niezdecydowanych... Jakaś mówiąca po rosyjsku starszuszka na karcie jednomandatowej próbowała odnaleźć numer 15, czyli listę LDPP, inni starsi ludzie po obejrzeniu otrzymanych kart, w ogóle rezygnowali z jakichkolwiek skreśleń i pośpiesznie wrzucali je do urny.

(Dokończenie na str. 2)

NA ZDJEŃCIACH: Jak tu się pociąpać w czterech kartach do głosowania? obserwatorzy OHWE dużych naruszeń nie zanotowali; nad kartami wyborczymi odbywały się całe narady rodzinne; ludzie w podeszłym wieku mieli najwięcej problemów.

Fot. Bronisława Kondratowicz i Tadeusz Ważniewicz

Wybory parlamentarne na Litwie się odbyły. W rejonach Wileńszczyzny będą powtórzone

W okręgach wyborczych, przylegających do Wilna, gdzie w przeważającej większości mieszkają Polacy, jak również w dzielnicy Nowa Wilejka wybory do Sejmu Litewskiego nie odbyły się. Z prawa głosu skorzystało zaledwie 31,36 proc. wyborców, czego nie wystarczy, by wybory w tych rejonach były prawomocne. Według wstępnych danych na Litwie przegłosowało około 53 proc. wyborców.

Zwycięzili konserwatyści Litwy. Z popołudniowych relacji Głównej Komisji Wyborczej wynika, że zdobyli oni 32 mandaty poselskie. Głosowało na nich 29 proc. wyborców. Po 11 mandatów zdobyli chadacy, oraz Demokratyczna Partia Pracy, 9 — Związek Centrum, 7 miejsc będzie należało do socjaldemokratów. Są to partie, które utworzą parlament Litwy. Nie wiadomo jeszcze, ile posłów z jakiej opcji wygra wybory w okręgach jednomandatowych, gdyż w większości z nich żaden z kandydatów nie uzyskał 50 proc. głosów. Dwóch spośród tych, którzy uzyskali najwięcej głosów czeka walka konkurencyjna w II turze, która się

odbędzie 10 listopada. Do drugiej tury m.in. staną również przedstawiciele Akcji Wyborczej Polaków — Jan Minciewicz (obecny poseł z frakcji ZPL) oraz Leonard Talmont (obecny mer Ejszyszek).

Dane te nie są jeszcze ostateczne. Oficjalne wyniki mają być ogłoszone do 27 października.

Jan Sienkiewicz, prezes Akcji Wyborczej Polaków uważa, że wyniki głosowania nie świadczą o braku zaufania do Akcji. I tym razem zdobyła ona tyleż głosów, ile miała w wyborach samorządowych, kiedy wygrała wybory.

Waldemar Tomaszewski również uważa, że Akcja nie utraciła w samorządach swej pozycji, a wyniki głosowania wskazują, że nadal zdobyła najwięcej głosów.

Prawdopodobnie powtórne wybory odbędą się razem z samorządowymi w marcu przyszłego roku. Już teraz wiadomo, że dwaj Polacy przeszli do Sejmu z innych list — Artur Płokszto z listy LDPP i Zygmunt Mackiewicz ze Związku Ojczyzny (Konserwatystów).

A.K.

Nowa polska placówka

Unia Kredytowa działa!

Usługi finansowe na najlepszych warunkach — takie jest hasło powstałej w Wilnie Pierwszej Polskiej Unii Kredytowej (PPUK). W ubiegły piątek odbyło się uroczyste otwarcie jej siedziby na ul. Żalgirio 90, pokój 514.

Gości było mnóstwo: wiceprezydent jednego z największych amerykańskich towarzystw ubezpieczeniowych Cuna Mutual Group pan Jacek Cianciara, prezes Polskiej Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej Grzegorz Bierecki, wiceprezes zarządu Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w Hucie Katowice Jerzy Nawotka i in.

W roli gospodarzy wystąpił: kierowniczka przedstawicielstwa fi-

NA ZDJEŃCIU (od lewej): Grzegorz Bierecki, Dalia Jurgaitytė, Artur Płokszto. Fot. Bronisława Kondratowicz

twieskiego Światowej Rady Unii Kredytowej Dalia Jurgaitytė, ojciec chrzestny PPUK poseł na Sejm Artur Płokszto oraz prezes zarządu PPUK Ryszard Skórko i jej dyrektor Marian Grydziusko.

Pani Dalia Jurgaitytė, Grzegorz Bierecki oraz Marian Grydziusko po kolei precalini tradycyjną wstęgę. Potem goście wkroczyli do pokoju, w którym będzie urzędowała Pierwsza Polska Unia

Kredytowa w Wilnie. Na ścianie w ramce — licencja firmy nr 10, na stole — komputer przysłany przez zaprzyjaźnioną unię z Huty Katowice. Poseł Artur Płokszto zagaja uroczystość. Pstrykają aparaty fotograficzne, dziennikarze robią wywiady. A my opowiemy czytelnikom pokrótce, co to jest ta unia i do czego służy.

(Dokończenie na str. 3)

Wytenio 20
2006 Vilnius
Tel. 63 37 02
Fax. 26 10 36

POLSKIE LINIE LOTNICZE

WILNO

TEL 26-08-19

OFERUJE POLSKIE DANIA
ORAZ ORGANIZUJE
PRZYJĘCIA Z RÓŻNYCH
OKAZJI
Serdecznie zapraszamy!
Vilnius, Pylimo 49, tel.
62-20-94.

Lietuvos avialinijos

Lithuanian Airlines
tel. (870 2) 724686
fax. (870 2) 724687

Wilno - dzień jak co dzień

Wracając do tematu

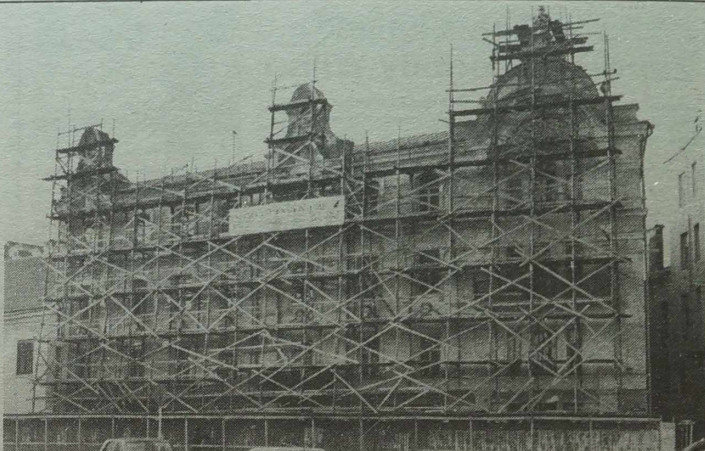
Dużo hałasu o "Astorię"

Równo przed rokiem mieliśmy świętować wchodzin. Co prawda, w gmachu nie nowym, wręcz odwrotnie — legitymującym się prawie 100-letnią historią. Wiele kolei przeszedł w ciągu tego czasu ten budynek, wiele też remontów. Ostatnia rekonstrukcja trwała latami. Zdawało się, że zrobiono już wszystko na "fest", a oto przeszło lat niespełna 10 i trzeba było zaczynać od nowa. Remont? Ale skąd wziąć pieniądze? Wtedy to samorząd miasta Wilna, wiedząc, że sam nie da rady, zaczął rozglądać się za partnerem. Ogłoszono więc konkurs. Wybór padł na Norwegię. Ale radość z wyboru trwała krótko, albowiem się okazało, że i firmy zagraniczne mogą zawieść, czyli nie wywiązać się ze swych zobowiązań. Czas leciał. Prace stały. Trzeba więc było rozwiązać umowę i znów wracać do punktu zerowego — poszukiwania partnera.

Zakończeniu "Astoria" byłaby najlepszym, czyli Grand Hotelem w Wilnie, rozliczonym w 90 proc. na biznesmenów. Miała tu być nowoczesna klimatyzacja, wentylacja, oświetlenie. Budynek ten miał być również ognioodporny, co dla nas jeszcze jest nowum.

Szwedzi przywieźli wówczas do Wilna próbki, wzorce materiałów wykończeniowych, zdjęcia mebli, które miały być sprowadzone do naszego grodu z całej prawicy Europy. Mówiło się nawet o personelu, w którego wyszkoleniu również pomagali Szwedzi. Jako posiadacze 51 procent akcji byli tym zainteresowani, więc istniały wszelkie podstawy, by sądzić, że tak też będzie w rzeczy samej. Zresztą nie byli nowojuzami — w tej branży pracują ponad 40 lat i jak wtedy mówili, doskonale obliczyli, że ta inwestycja dla nich się opłaci.

We wrześniu miały być wchodziny. Roku ubiegłego. Ale minął wrzesień bieżącego, a koło "Astorii" całkowita cisza. Osnuła rusztowaniami zamara. Od sierpnia roku ubiegłego. Zabrakło pieniędzy. Notabene, pieniądze za rekonstrukcję tego lokalu — 1,5 mln dolarów — wzięto jako pożyczkę z Banku Oszczędnościowego (w zastaw zostawiając budynek hotelu). Dziś trudno dokładnie powiedzieć, co zrobiono za te pieniądze, gdyż, jak

nadmieniłymi, gmach z zewnątrz w rusztowaniach, a na bramicie wejściowej do podwórza wisi zardzewiały już zamek.

Zaniepokojone ciszą panującą wokół hotelu władze miejskie zwołały ostatnio naradę, na której właśnie omawiano sprawy rekonstrukcji tego hotelu. Mer Wilna A. Vidūnas oraz członkowie zarządu próbowali dociec, gdzie się podziały pieniądze, wzięte jako pożyczka z Banku Oszczędnościowego. W odpowiedzi usłyszeli, że za nie oczyszczono piwnice, zamówiono plany, ustawiono rusztowania. Nie jesteśmy specjalistami, ale, biorąc na babski rozum, sądzić wypada, że za taką sumę rusztowania musiałyby być pozłacane. Ale może tak tylko mi jednej się zdaje. Chociaż, co prawda, i zebranych na posiedzeniu zarządu takie tłumaczenia nie usatysfakcjonowały.

Przedstawiciele banku próbowali tłumaczyć, że wiele firm zagranych jest zainteresowanych od-

nową tego budynku i, naturalnie, następnym korzystaniem z niego.

Znów piękne obietnice. Znów piękne plany. Okazuje się, że jest już nawet kolejny partner, który chce nabyć akcje hotelu. Jest to także szwedzka firma "LFK Fastighets AB". Miejsny nadzieje, że w myśl przysłowia "do trzech razy sztuka" może firma ta będzie solidnym (czytaj: bogatym) partnerem. Zapomnieliśmy chyba zaznaczyć, że poprzednia firma "Doraberg AB", która to tak zamasyżycie wkroczyła na teren wileński, została zlikwidowana. No, ale nie wyprzedzajmy wydarzeń i nie bądźmy pesymistami.

Wróćmy raz jeszcze do sprawy pieniędzy, czyli do 1,5 mln dolarów, które zostały wzięte z banku i które to tak szybko się rozplęknęły. Na próżno obecnie mer próbuje wyjaśnić, kto ma je zwracać.

Na posiedzeniu zarządu powołano więc specjalną komisję, która ma wyjaśnić te sprawy. Czyli, trzeba zaczynać od wyjaśnienia — za-

miast myśleć o otwarciu w najbliższym czasie hotelu. Ale może zdarzy się cud. Jednak wygląda, że dużo jeszcze będziemy w naszym mieście czekać na Grand Hotel. Przynajmniej na "Astorię". Bo zanim zostanie odnowiona, będzie miała już z pewnością solidną konkurencję, albowiem ostatnio poddano odnowie "Neringę", został też przygotowany projekt odnowy "Vilnius", który kupił amerykański fundusz inwestycji "Baltic Fund J.L.P.". Trudno zaglądnąć do amerykańskiej sakiewki, znowu brzmi wszystko obiecująco, ale nauczeni smutnym doświadczeniem, mówimy, że może się okazać, że i tu jest tylko dużo hałasu...

Helena GŁADKOWSKA

NA ZDJĘCIU: kiedy znów ożyje życie w "Astorii" — dziś trudno powiedzieć.

Fot. Marian Paluszkiwicz

Jadą wozy kolorowe...

Taki długi przegubowiec (jak oto ten na zdjęciu) może zmieścić 150 pasażerów. Ale jak dowiedzieć życie, w naszych warunkach mieści czasami o wiele więcej. Autobus przegubowy "Karosa" jest w naszym mieście jeszcze nowum. Sprowadzono bowiem z Czech jeden taki wóz. Ale okazuje się, że do końca roku tabor autobusowy otrzyma

jeszcze 28 tego typu przegubowców.

A będąc przy temacie przypomnieć należy, że bieżącą wiosną zakupiono też w Czechach 30 nowych trolejbusów i obecnie Wileńskie Państwowe Przedsiębiorstwo Transportowe ma ponad 300 wozów.

Fot. G. Maciulis (ELTA)

Clagle coś drożeje

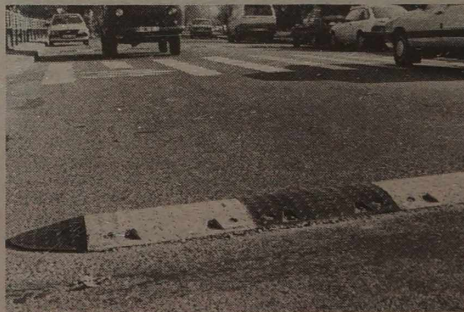
Tym razem winda. Dotychczas płaćliśmy za nią 2.40. Obecnie trzeba płaćć 3.27 miesięcznie.

Pasiaste pagórki na ulicach wileńskich

Anglicy (skąd to nas przywędrowały) nazywają je "pszczelimi brzuskami". Zresztą bardzo trafnie, gdyż w samej rzeczy te gumowe pagórki w żółto-czarne paski, służące do ograniczenia szybkości pojazdów, bardzo przypominają pszczołki swą kolorystyką.

Pierwszy taki gumowy pagórek został umieszczony na ulicy Konarskiego (zdjęcie) w pobliżu szkoły. Dziś można je zobaczyć w innych dzielnicach miasta — na ulicach, gdzie nie kursują pojazdy marszrutowe i gdzie w pobliżu są placówki dziecięce.

Za granicą nie jest to nowum. Takie pagórki, ograniczające

szybkość pojazdów — to codzienność w pobliżu przedszkoli, szkół. Cieszyć się trzeba, że takie nowum zawitało również do naszego grodu. Co prawda, takie przeszkody, czyli górkę (z asfaltu) urządza się w Wilnie już wcześniej. Ale asfaltowe nie są tak wygodne jak gumowe, ani dla kierowców (bardzo niszczą się samochody), ani też dla otocze-

nia, gdyż przy zderzeniu są bardzo hałaśliwe.

Jeszcze jedna zaleta "pszczelich brzusków": są dobrze widoczne i przy tym także w godzinach nocnych. W pierwszej kolejności zostały umieszczone przy tych szkołach, gdzie już się zdarzyły nieszczęśliwe wypadki.

Fot. Marian Paluszkiwicz

Oby były tylko pieniądze

Latem br. w samym centrum Wilna, przy placu Łukiskim oraz ulicy Vienuolia, ustawione zostały pierwsze szklane pawilony, gdzie

bank "Snoras" urządził oddziały kas oszczędnościowych, czynnych w ciągu całej doby. Nowum w naszym mieście szybko się przyjęło i obecnie

takie sześciocienne szklane pawilony zobaczyć można prawie w każdej dzielnicy Wilna. W tych dniach uruchomiony zostanie taki pawilon w Łazdynai. A do końca roku w stolicy Litwy będzie 30 banków-automatów (nocą klienta mającego karty kredytowe obsługuje automat).

Stronę przygotowała Helena GŁADKOWSKA

Zostali tu z nami na dobre i złe — rodowody polskiej inteligencji Wilna i Wileńszczyzny

Z taśmny z głosem Marii Noniewicz, ułturalnym w 1989 r. przez syna:

"Jasno, że po śmierci ciekawie jest usłyszeć głos bliskich. Ja już chyba jestem na krawędzi i chciałbym zachować mój głos. Co mam powiedzieć? Przede wszystkim — dlaczego tak kocham Wilno, dlaczego zostałam w nim, podczas, gdy cała moja rodzina wyjechała. Wielka miłość jest bez celu i bez przyszłości, to jest beznadziejna miłość. Iluż kocha to Wilno, ilu wielkich, znanych ludzi zakochało się w nim. Wszyscy ci, którzy wyjechali, tęsknią do Wilna. Każda wieś, każdy człowiek, który przyjechał z tego miasta, są im drodzy. I wspaniale, którzy w nim żyją, kochają je. Ale tak się złożyło, że bez nadziei, bez wzajemności. To Wilno stara się nas pozbyć. Przymyślał mi się jeszcze z dzieła słowa Wincentego Pola o Lbwinach: "Lud to cichy, skromny, pracowity, ale gdy go za karczawy, to i w grobie nie przebaczy i na końcu swego dopnie..."

Dlaczego tak kocham Wilno? Być może za względu estetycznych. Zachwycał się jego położeniem. Kiedyś Mickiewicz porównał Wilno do róży. Staraliśmy się zawsze znaleźć takie miejsce. I znalazłem. Kiedy się jedzie z Nowej Wilejki przez Kolonię Wileńską do Wilna, w pewnym momencie ukazuje się między pagórkami widok podobny do paczki róży, a w jego środku widnieją panoramy Wilna. Jestem zakochana w tej naszej róży, dlatego właśnie tutaj zostałam.

My, zwykli śmiertelnicy, może nie potrafimy tak ładnie wyrazić swych uczuć, więc posłużę się słowami naszego Wieszczka:

Litwo! Ojczyzno moja! ty jesteś jak zdrowie;

ile cię trzeba cenić, ten tylko się dowie;

Kto cię stracił...

Panno święta, co Jasnej bronisz Częstochowy

i w Ostrej świącis Bramiel Ty, co gród zamkowy

Nowogródzki ochraniaś z jego wernym ludem!

Wybaczone, że wzruszałam się przy słowach Mickiewicza o naszej Ostrej Bramie. Jestem bardzo emocjonalna, bardzo wrażliwa na punkcie patriotycznych, zawsze leży ty...

...Dziękuję za opiekę moim dzieciom — Lusi i Bohdanowi. Bez nich nie jestem zupełną siostrą. Kiedy wyjechali do Kanady, czułam się bardzo samotna. Może zawdzięczając im jeszcze żyję. Dobrze to dzieci. Życzę innym matkom miasteczka. Dziękuję wam, moi drodzy...

Dziś jest 9 maja 1989 roku, imieniny Grzegorza i urodziny mego brata Tadzika, który ma dwa imiona Tadeusz Grzegorz, urodzony w 1925 roku. Skończył 79 lat już w miesiącu temu i wstąpiam już w 80 rok życia. Smutno to, ale prawdziwie...

Prawdziwie jak całe życie Pani Marii. Powiedziała o swojej rodzinie, dziecinie, wnuczce Teresie, prawnukom — Wiktorii i Danielowie. Swoim uczniom. Po wojnie 25 lat pracowała w szkoleniu polskim jako nauczycielka klas początkowych w jednej tej

samej szkole średniej nr 26 — obecnie im. J. I. Kraszewskiego. Jako eksternistka skończyła Seminarium Nauczycielki (Szkołę Pedagogiczną) w Trokach. W 1965 r. Marii Noniewicz zostało nadane miano zasłużonej nauczycielki republiki.

Pani Maria pisała wiersze, ale jak się okazało, tylko dla siebie. Była stałą autorką ówczesnej prasy polskojęzycznej — przede wszystkim "Czerwonego Sztandaru" — obecnie "Kurier Wileński", litewsko- i rosyjskojęzycznej, nigdy jednak nie natrafiłam na jej poezję. Podczas wertowania archiwum Pani Marii, udostępnionego przez Eucję Noniewicz, w szczególności zainteresował mnie wiersz napisany w 1947 r. pt. "Krasowanie podwileńskich zbóż (z mottem: Symbolizuje losy naszej Wileńszczyzny):

Wietrzyk musnął żytnie lany
I rozpoczął z niemi tany;
To popieśle je — to popchnie,
To podniesie — to znów kopnie,
To poczocho — to wygadzi,
To w kąciku gdzie zgrupodzi,
To zostawi na chwileczkę...
Znów zaczyna swoje tany,
Znów kołysze żytnie lany,
To swawoli i zbytkuje,
To się zdoła... atakuje!
Ściele, depce, leci z dali...
Goni na kształt wodnej fail,
Aż od tego całe zboże...
Wciąż! faluje niby morze!

kończył. Żał mi się pozostać ze swoją ukończoną Pierwszą Nauczycielką, która uczyła i wychowywała nas przez cztery lata, była nam jak mama. Mogłam jej wszystko powiedzieć dlatego, że kochałam ją i nie bałam się jej. Nie wiem, może pokocham także i inne nauczycielki, może one też będą dobre, lecz nigdy nie zapomnę Pierwszej Nauczycielki i pozostaną zawsze jej wdzięczna... (Ela Warzagoła).

Z pamiętnika z wpisami uczniów kl. IV (1971 r.) Danusia Czernowiec: "Nauczycielka róża, nauczycielka kwiat, nauczycielka kwitnie jak złoty kwiat"; Anna Domuń: "Gdybym ja była słońcem była na niebie, świeciłabym tylko swojej Pierwszej Nauczycielce. Niech Nauczycielko Anioł wianki spleta, a w tych wiankach same róże. Żyć jak najdłużej"; Lusja Zmłotowicz: "Ile zegar bije czasu, ile liści zrzuca las, tyle szczęścia i słodyczy Pierwszej Nauczycielce Lusja żyć"; Czesława Leonowicz: "Czy ja pójde, czy pojedę choćby tysiąc mil, nie zapomnę Pierwszej Nauczycielki do ostatnich życia chwil!"; H. Suprinajtyte: "Leciał Orzeł Biały przez góry i skały, kazał mi się wpisać w ten pamiętnik mały";

...Lusia Bajko, Teresa Brasel, Inessa Moro, Eleonora Szyfińska, Maria Balzanowicz, Barbara Andrukianiec, Anna Domańska, Irena Lewanowicz, Danuta Makowska, Maria i Kazimierz Mileyrowie, Tadeusz Szewczuwa-

2. Pani Maria, która nie opuściła ziemi ojców...

Głębiej tych zwykłych słów uświadamiałem sobie dopiero po przeczytaniu zeszytów, listów, widokówek z zyczeniami, wierszy, pamiętników, wycinoków prasowych i obejrzeniu starych fotografii uczniów Pani Marii pieczołowicie przez nią gromadzonych i zachowanych w jej archiwum. W tych wierszowanych "żytnich lanach" jako alegorii dojrzałem wychowanków Marii Noniewicz, których uczyla stawiła pierwsze kroki w nauce, kształciła w duchu polskości i równocześnie szacunku do wartości ogólnoludzkiej. Rozwijała pod względem artystycznym wysławiając m. in. różnorodne scenki z piosenka. Mi. Sama szyla do nich polskie stroje ludowe. A oto escha szczerej, dziecięcej, wdzięczności:

"Proszę mi wybaczyć, że byłem taki nieposłuszny, niegrzeczny, że tyle zdrowia i nerwów zabrałem swojej Pierwszej Nauczycielce. Pani słowa zostaną w mojej pamięci na całe życie. Dziękuję bardzo Nauczycielce za to, że nauczyła mnie pisać, czytać, rysować i rachować..." (Kazik Cejko, 25 maja 1971 r.).

"Zawsze czekałam z niecierpliwością wakacji i końca roku szkolnego. W tym roku jest inaczej. Chciałabym, żeby on się nigdy nie

niec, Krystyna Miłto, Edward Kozyro, Tadeusz Dunowski, Teresa Krzywicka, Józef Zielenkiewicz, Leszek Kieźun, Irena Janowicz... Setki nazwisk byłych wychowanków zawiera archiwum Pani Marii. Są tu zyczenia z okazji różnych świąt od kl. I Va, Va i c, od XII i wielu innych klas. Podziękowania od studentów — praktykantów, w których imieniu Jadwiga Michalkiewicz napisała: "Będę wracała myślami do tych dni, kiedy uczyliście mnie stawić pierwsze kroki w pracy pedagoga. Nie zapomnę nigdy zawsze śpieszącej z pomocą i dobrą radą Nauczycielki Marii Noniewicz."

Pani Maria dzieliła się swoim bogatym doświadczeniem pracy pedagogicznej na lamach prasy, w tym jako przewodnicząca sekcji klas początkowych przy Ministerstwie Oświaty i Leków. Popularyzowała pokazuje kolegom, m. in. nauczyciela śpiewu Jana Mincowicza. Recenzowała podręczniki szkolne autorstwa Genowefy Siwickiej, Apolonia Skakowskiej i in.

Była szermierzem kultury, krzewicielką rodzimiej sztuki scenicznej. Była nie tylko gorliwym widzem Polskiego Teatru Ludowego przy Pałacu Kultury i Sztuki, ale też służyła radą podczas wystawiania poszczególnych sztuk. W

jednej z publikacji Pani Maria pisała: "Nauczyciel musi być sprawiedliwy i uczelny, musi sam kochać piękno i uczyć innych je kochać. Ma nauczyć dzieci lubić kwiaty, troszczyć się o zwierzęta, potępić każdego, kto się nad nimi znęca. (Nieprzypadkowo lubiła powtarzać za polskim pisarzem Adolfem Dygasim: "im lepiej poznać ludzi, tym bardziej kocham zwierzęta"). Zaszczepiać uczniom wrażliwość na cudze nieszczęście, obęć śpieszenia z pomocą, zdolność do myślenia nie tylko o sobie, ale też o innych. Musi wykorzystać w swych wychowankach brzydkie uczucia: pychę, chciwość, zazdrość. Ma nauczyć szanowania każdego człowieka..."

Sama zawsze z szacunkiem odnosiła się do swych uczniów. Wiele zostało tego śladów. Najbardziej wzrusza zeszyt Pani Marii z przepisanymi przez nią na czysto wierszami jej ucznia, jak pisał, Zygdyka Urbanowicza. O historii ich powstania i autorze, który potem został nauczycielem fizyki w tej samej szkole nr 26, opowiedziała w swojej pracy "Mały poeta". Ukazała się ona w ramach konkursu "Czerwonego Sztandaru" — "Uczeń, który najbardziej utkwil mi w pamięci".

Była stałą autorką redagowanych

przeze mnie przez dłuższy czas gawęd "Idźcie Maciek, idźcie...". W jednym z listów pisała: "Dziękuję Ci, Macieju, za naszą gwarcę. Pamiętam ją jeszcze sprzed wojny. Jest bardzo wiernie odwzorowana. Należy pozazdrościć Ci pamięci..."

Do końca życia była związana z ziemią swoich ojców i w niej też spoczęła, przekazując przywiązanie do niej swoim prawnukom: Wiktorii i Danielowi, a także synkowi Henryka Bukowskiego, rodzonnego brata Eucji Noniewicz, z Kolonii Wileńskiej, Krzysztofowi. "Jestem Polakiem, choć mieszkam na Litwie" — rozlega się głos Daniela z taśmy nagranej przez dziadka Bohdana; "Mogila w Kolonii Wileńskiej" — recytuje Krzysztof na tej samej taśmie swój własny wiersz o żołnierzach AK...

Jerzy SURWIŁO

NA ZDJĘCIACH: — Doskonałe — stwierdziła w 1965 r. Maria Noniewicz oddając cenzurkę celującej uczennicy klasy III Gertrudzie Pukszto. — Pierwszy trymestr zakończyła na same piątki; rok 1953 — Maria Noniewicz ze swoją polską klasą II; i znowu przypomnienie czasów, gdy się hartowała do wytrwania w latach powojennych: rok 1930 — uczennicy i nauczycielki amatorskiej w "Ognisku" (Maria Noniewicz siedzi jako druga od prawej), rok 1935 — wśród członków Polskiego Czerwonego Krzyża w Nowej Wilejce (Pani Maria między siedzącymi druga od lewej).

Fot. archiwum Marii Noniewicz

USTAWA REPUBLIKI LITEWSKIEJ

nr I-1440 z 4 lipca 1996 r.

O nowelizacji i uzupełnieniu artykułów 3, 5, 7, 10 ustawy o rejestrze przedsiębiorstw

(Dziennik Ustaw, 1990, nr 24-599; 1991, nr 8-218; 1993, nr 20-492, nr 62-1169; 1994, nr 39-703, nr 96-1875; 1995, nr 58-1478; 1996, nr 35-861)

Artykuł 1. Nowelizacja i uzupełnienie części 1, 2, 3 i 4 artykułu 3
Znowelizować i uzupełnić części 1, 2, 3 i 4 artykułu 3 i dać je w następującym brzmieniu:

"1. Założycielem rejestru przedsiębiorstw jest rząd Republiki Litewskiej, głównym dyspozytorem — Departament Statystyki przy rządzie Republiki Litewskiej. Rejestr ten prowadzi również Ministerstwo Gospodarki, Bank Litewski i instytucje wykonawcze samorządu terytorialnego.

2. Ministerstwo Gospodarki rejestruje przedsiębiorstwa zakładane za środki państwowe, jak też przedsiębiorstwa, do których zainwestowano kapitał pochodzenia zagranicznego, przedsiębiorstwa, prowadzące działalność ubezpieczeniową, izby handlowe, przemysłowe i rzemieślnicze oraz ich stowarzyszenia, przedstawicielstwa przedsiębiorstw zagranicznych. Bank Litewski rejestruje banki komercyjne i ich jednostki (filie, oddziały), inne instytucje kredytowe, ich statuty, banki filijne zagranicznych banków państwowych oraz przedstawicielstwa litewskich i zagranicznych banków państwowych. Departament Statystyki gromadzi, porządkuje dane rejestracji wszystkich zarejestrowanych w Republice Litewskiej przedsiębiorstw, kierując pod względem metodycznym dokonywanymi rejestracji dyspozytorami rejestru, kontroluje ich pracę.

3. Instytucje wykonawcze samorządu terytorialnego rejestrują przedsiębiorstwa, gromadzą i prowadzą dane rejestracji przedsiębiorstw, założonych na ich terytorium, z wyjątkiem przedsiębiorstw, rejestrowanych w Ministerstwie Gospodarki i w Banku Litewskim.

4. Po zarejestrowaniu przedsiębiorstwa w Ministerstwie Gospodarki, Banku Litewskim lub instytucji wykonawczej samorządu terytorialnego dane rejestracji muszą być w terminie 5 dni przekazane głównemu dyspozytorowi rejestru. Główny dyspozytor rejestru powinien w terminie 3 dni dane rejestracji przedsiębiorstwa zarejestrowanego w Ministerstwie Gospodarki, Banku Litewskim przekazać instytucji wykonawczej samorządu terytorialnego, na którego terenie znajduje się siedziba przedsiębiorstwa".

Artykuł 2. Nowelizacja i uzupełnienie artykułu 5
Znowelizować i uzupełnić artykuł 5 i dać go w następującym brzmieniu:

"Artykuł 5. Dokumenty rejestracji
1. Dyspozytorowi rejestru należy przedstawić następujące dokumenty:
1) podanie w sprawie rejestracji przedsiębiorstwa;
2) akt założenia przedsiębiorstwa państwowego, samorządowego;
3) umowę (akt) o założeniu spółki akcyjnej, zamkniętej spółki akcyjnej, stowarzyszenia przedsiębiorstwa, spółki spółdzielczej (spółdzielni) i spółki rolnej albo jej odpis i odpis protokołu zebrania założycielskiego, umowę o wspólnej połączonej działalności spółki gospodarczej albo jej odpis;
4) sprawozdania z założenia spółki akcyjnej i opinii rewidenta (audytora) spółki akcyjnej o tym sprawozdaniu;
5) bilanse księgowości spółki akcyjnej lub zamkniętej spółki akcyjnej, jeżeli przewidziano to w ustawach Republiki Litewskiej;
6) statut spółki akcyjnej, zamkniętej spółki akcyjnej, przedsiębiorstwa państwowego, samorządowego, spółki spółdzielczej (spółdzielni), spółki rolnej, stowarzyszenia przedsiębiorstw, przepisy filii;
7) zaświadczenie o wniesieniu opłaty rejestracyjnej, wskazanej w artykule 10 niniejszej ustawy;
8) zezwolenia samorządu na prowadzenie działalności komercyjno-gospodarczej, jeżeli przedsiębiorstwo rejestruje się w Ministerstwie Gospodarki;
9) zaświadczenie właściciela pomieszczeń niemieszkalnych o udzieleniu pomieszczenia (podając na jaki czas i adres) dla działalności komercyjno-gospodarczej przedsiębiorstwa;
10) zaświadczenie wydane przy rejestracji przedsiębiorstwa w domach mieszkalnych, należących do samorządów, przedsiębiorstw, instytucji, organizacji, spółdzielni i spółek, potwierdzające, że mieszkanie (dom) należy do właściciela, podanego w dokumentach rejestracji i że on udostępnia pomieszczenia dla działalności przedsiębiorstwa. Właściciele pomieszczeń — osoby prawne wydają zaświadczenie dowolnej formy o udzieleniu pomieszczeń dla działalności komercyjno-gospodarczej, z potwierdzonym pieczęcią podpisem kierownika administracji. Właściciele pomieszczeń — osoby fizyczne, udzielający pomieszczeń osobom, które nie są właścicielami pomieszczeń (mieszkania), wydają zaświadczenie dowolnej for-

my, zatwierdzone przez notariusza. Właścicielew pomieszczenia, który sam zakłada przedsiębiorstwo, niepotrzebne jest zaświadczenie o udzieleniu pomieszczeń dla działalności komercyjno-gospodarczej, jednakże należy przedstawić dokumenty, potwierdzające jego prawo własności do tych pomieszczeń;

11) zezwolenie na działalność w wolnej strefie gospodarczej, wydane przez administrację spółki strefy, jeśli rejestruje się przedsiębiorstwo strefy;
12) odpis zaświadczenia rejestracji nazwy firmy;
13) przy rejestracji banku komercyjnego, jego jednostki (filii, oddziału) lub innej instytucji kredytowej, dyspozytorowi rejestru przedstawia się dokumenty przewidziane w ustawie o bankach komercyjnych.

2. Odpisy dokumentów, podanych w części 1 tego artykułu, muszą być zatwierdzone notarialnie".

Artykuł 3. Nowelizacja części 2 artykułu 7

Znowelizować część 2 artykułu 7 i dać ją w następującym brzmieniu:

"2. Instytucje wykonawcze samorządu terytorialnego raz na miesiąc ogłaszają w prasie samorządów terytorialnych o rejestracji nowo założonych przedsiębiorstw lub wyrejestrowaniu przedsiębiorstw, natomiast w prasie republikańskiej ogłasza o tym (z wyjątkiem przedsiębiorstw indywidualnych (personalnych) i spółek gospodarczych) Departament Statystyki. W takim ogłoszeniu musi być podane: nazwa przedsiębiorstwa, charakter jego działalności, założyciele, kapitał zakładowy. Koszty ogłoszenia pokrywa dyspozytor rejestru".

Artykuł 4. Nowelizacja części 4 artykułu 10

Znowelizować część 4 artykułu 10 — wykreślić słowa "miejsca wyższego szczebla" i dać ją w następującym brzmieniu:

"4. Wydatki na realizowanie przewidzianych w ustawach funkcji zakładania, prowadzenia i likwidacji rejestru przedsiębiorstw w Republice Litewskiej pokrywane są z budżetu państwowego Litwy, na terytorium samorządów — z budżetu samorządów".

Ogłaszam tę ustawę, przyjętą przez Sejm Republiki Litewskiej.

Prezydent republiki
Algirdas BRAZAUSKAS
(Zam. 1404)

USTAWA REPUBLIKI LITEWSKIEJ

nr I-1447 z 9 lipca 1996 r.

O nowelizacji artykułu 7 tymczasowej ustawy o sądzie gospodarczym

(Dziennik Ustaw, 1994, nr 30-534; 1995, nr 34-815)

Artykuł 1. Nowelizacja artykułu 7

Znowelizować artykuł 7 i dać go w następującym brzmieniu:

"Artykuł 7. Rozpatrywanie spraw w sądzie gospodarczym, kierując się Kodeksem Postępowania Cywilnego, niniejszą oraz innymi ustawami, regulującymi działalność sądów pierwszej instancji.

Artykuł 2. Wejście ustawy w życie
Niniejsza ustawa wchodzi w życie od 1 września 1996 r.
Ogłaszam tę ustawę, przyjętą przez Sejm Republiki Litewskiej.

Prezydent republiki
Algirdas BRAZAUSKAS
(Zam. 1401)

UCHWAŁA SEJMU REPUBLIKI LITEWSKIEJ

nr I-1501 z 21 sierpnia 1996 r.

O uporządkowaniu niezdatnych do użytku pestycydów

Sejm Republiki Litewskiej postanawia:

Artykuł 1.
Zgodnie z artykułem 5 ustawy o ochronie środowiska i z uwagi na to, że z powodu zgromadzonej na Litwie wielkiej ilości niezdatnych do użytku pestycydów stale wzrasta zagrożenie dla zdrowia ludzi i ulega znaczącemu środowisko, uznać o uporządkowanie zabronionych i niezdatnych do użytku pestycydów za priorytetowy problem w zakresie ochrony środowiska.

Artykuł 2.
Zaprobować ustalenia uchwały rządu nr 1321 "O wykonaniu programu uporządkowania w Republice Litewskiej niezdatnych do użytku pestycydów" z 10 października 1995 r. oraz postanowienia posiedzenia rządu z 3 lipca 1996 r. "O organizowaniu i dokonaniu unieszkodliwienia niezdatnych do użytku pestycydów" i wniosku komisji ds. koordynowania programu uporządkowania niezdatnych do użytku pestycydów w Republice Litewskiej o dokonaniu eksperymentu termicznego w zakresie unieszkodliwiania pestycydów za pomocą akcyjnej "Akmenės cementas".

Artykuł 3.
Zalecić spółce akcyjnej "Akmenės cementas" bezwzględnie dokonanie eksperymentu termicznego w zakresie unieszkodliwiania niezdatnych do użytku pestycydów, i jeżeli eksperci przedstawiają pozytywne wnioski, to po technicznym przygotowaniu i zorganizowaniu przez Ministerstwo Ochrony Środowiska monitoringu w zakresie ochrony środowiska, realizować przemysłowe unieszkodliwianie termiczne pestycydów. Za wyniki i skutki eksperymentu i termicznego unieszkodliwiania odpowiedzialność ponosi Ministerstwo Ochrony Środowiska.

Artykuł 4.
Zalecić rządowi zorganizowanie ścisłej kontroli nad porządkowaniem i unieszkodliwianiem termicznym niezdatnych do użytku pestycydów.

Przewodniczący Sejmu Republiki Litewskiej
Česlovas JURŠENAS
(Zam. 1403)

TYMczasowa USTAWA REPUBLIKI LITEWSKIEJ

nr I-1504 z 22 sierpnia 1996 r.

O nowelizacji i uzupełnieniu artykułów 20, 45 ustawy o spółkach akcyjnych

(Dziennik Ustaw, 1994, nr 55-1046, nr 102-2050; 1995, nr 21-492, nr 41-993, nr 107-2393; 1996, nr 1-4, nr 37-932)

Artykuł 1. Nowelizacja części 4 artykułu 20

Znowelizować część 4 artykułu 20 i dać ją w następującym brzmieniu:

"4. Uchwały zebrania podejmowane są zwykłą większością głosów uczestniczących w zebraniu akcjonariuszy, z wyjątkiem przewidzianych w niniejszej ustawie przypadków, gdy do przyjęcia uchwał potrzeba co najmniej 2/3 głosów uczestników; zgodnie z częścią 10 artykułu 10, punktami 1, 5, 6, 7, 9 części 3 artykułu 19, częścią 3 artykułu 31, punktem 4 części 2 artykułu 45 i punktem 6 części 1 artykułu 48".

Artykuł 2. Uzupełnienie i nowelizacja części 2, 3, 4 i 8 artykułu 45

1. Uzupełnić część 2 artykułu 45 punktem 4:

"4) Majątek (obiekty infrastruktury produkcyjnej i inżynierijnej, budynki, urządzenia, obiekty socjalne) przekazywany w trybie określonym przez rząd i zgodnie z zatwierdzoną listą przedsiębiorstw na własność państwa i samorządów dla pełnienia ich funkcji.

2. Znowelizować część 3 artykułu 45 i dać ją w następującym brzmieniu:

"3. Kapitał zakładowy może być zmniejszany wyłącznie następującymi sposobami:
1) zmniejszając wartość nominalną akcji;
2) anulując akcje.
Zmniejszając kapitał zakładowy spółka powinna przede wszystkim anulować swe posiadane akcje. Wartość nominalną posiadanych akcji zmniejsza się proporcjonalnie, natomiast liczbę wszystkich akcji, które posiadają akcjonariusze, proporcjonalnie do ich wartości nominalnej.

W przypadku przekazywania majątku

zgodnie z punktem 4 części 2 tego artykułu, na walnym zebraniu akcjonariuszy podejmuje się uchwałę, w której wskazuje się, ile akcji i których akcjonariuszy anuluje się, jeżeli ci akcjonariusze zgadzają się na to".

3. Znowelizować część 4 artykułu 45 i dać ją w następującym brzmieniu:

"4. Uchwała w sprawie zmniejszenia kapitału powinna być opublikowana 3 razy w odstępach co najmniej 30 dni lub podana do wiadomości każdego akcjonariusza i wierzyciela. Tego przepisu nie stosuje się, gdy postanowienia podejmowane są zgodnie z punktem 4 części drugiej tego artykułu, jeżeli otrzymano pismną zgodę każdego wierzyciela".

4. Znowelizować część 8 artykułu 45 i dać ją w następującym brzmieniu:

"8. Spółka po zmniejszeniu swego kapitału zakładowego może zwrócić akcjonariuszom udziały lub ich część albo zwinąć akcjonariuszy od nie wpłaconych jeszcze udziałów (części udziałów) za subskrybowane akcje (zwiększyć wartość już wpłaconych udziałów). Po zmniejszeniu kapitału zakładowego, rozliczenia z akcjonariuszami mogą być dokonane wyłącznie w gotówce, jeżeli w statucie spółki lub umowie o subskrypcji akcji nie ustalono innego trybu, z wyjątkiem przypadków, gdy postanowienia podejmuje się zgodnie z punktem 4 części 2 tego artykułu".

Artykuł 3. Ważność ustawy
Ustawa ta jest ważna do 1 kwietnia 1997 r.
Ogłaszam tę ustawę, przyjętą przez Sejm Republiki Litewskiej.

Prezydent republiki
Algirdas BRAZAUSKAS
(Zam. 1402)

